

Julkaistu Lapin Kansan Alakerta-palstalla 20.1.2020

Eero Purontaus
Jaakko Repola

Metsäenergian kehitysnäkymät Lapissa

Bioenergian, erityisesti metsäenergian (metsähake) tuotannolle Suomessa on asetettu kunnianhimoiset tavoitteet. Tämä on merkinnyt metsäenergian aseman vahvistumista myös Lapissa. Lämmöntuotanto sekä sähkön- ja lämmön yhteistuotanto Lapissa perustuu pitkälti biopolttoaineiden kuten metsäteollisuuden sivuvirtojen (jäteliemet, kuori, puru) ja metsähakkeen sekä turpeen hyödyntämiseen. Eri polttoaineiden käyttömäärät vaihtelevat vuosittain. Vuonna 2018 keskiarvoa lämpimämpi talvi näkyi vähentyneenä metsäenergian käyttönä maakunnallisesti. Metsähakkeen käyttö väheni 15 prosentilla, kun huippusuhdanteessa toiminut metsäteollisuus tuotti samoja määriä lämpöenergiaa sivuvirroistaan kuin edellisvuosina. Polttoon perustuvan lämmöntuotannon alalla Lapin hiilijalanjälki kasvoi kokonaisuudessaan turpeen osuuden noustessa. Tässä Lappi seuraa kansallista kehitystä, vuonna 2018 Suomen energiasektorin päästöt kasvoivat kolme prosenttia edellisvuodesta pitkälti turpeen ja maakaasun lisääntyneen käytön myötä.

Parhaat mahdollisuudet bioenergian käytön lisäämiseen Lapissa tarjoavat metsät. Lapissa tavoitteeksi on asetettu nostaa metsähakkeen vuotuinen käyttö 1-1.5 milj. m³:in vuoteen 2030 mennessä. Viimeisen kymmenen vuoden aikana metsähakkeen käyttömäärät Lapissa ovatkin moninkertaistuneet ja asettuneet 0,3 – 0,4 miljoonan kuutiometrin tasolle. Nuoret metsät ovat selvästi Lapin tärkein metsähakkeen raaka-ainelähde, sillä yli 85 % Lapissa käytetystä hakkeesta on pienpuuta. Päätehakuualoilta korjattavan hakkuutähteiden osuus on ollut noin 10 %. Kantojen ja järeän runkopuun merkitys on ollut vähäinen. Luonnonvarakeskuksen arvion mukaan metsähakkeen käyttöä Lapissa olisi mahdollista lisätä merkittävästi, sillä energiapuun hakkuumahdollisuuksista on hyödynnetty noin viidennes. Erityisesti vajaakäytössä olevat nuoret metsät yksistään mahdollistaisivat metsähaketuotannon merkittävän lisäämisen nykytasosta. Nuorista metsistä korjattavan energiapuun hakkuumahdollisuudet Lapissa ovat korjuutavasta riippuen 0,9 – 1,5 milj. m³ vuodessa. Nuorten metsien hyödyntämistä haketuotannossa rajoittavat kuitenkin korkeat korjuukustannukset sekä harva käyttöpaikkaverkosto ja pitkät kuljetusmatkat osassa maakuntaa. Myös valtion myöntämä pienpuun korjuutuki on pienentynyt, mikä on edelleen heikentänyt pienpuun korjuun kannattavuutta.

Viime aikoina katseet metsien käytön osalta ovat kohdistuneet suunnitteilla olevien biotuotetehtaiden (Kemi, Kemijärvi) myötä jälleen kuitupuuhun. Jos jompikumpi tehdashanke toteutuu, merkitsee se kuitupuun hakkuumäärien ja käytön merkittävää kasvua. Tämä merkinnee myös sitä, että kilpailu ensiharvennuspuusta kiristyy ja metsäteollisuuden sivuvirtojen asema energiantuotannossa vahvistuu. Toisaalta kuitupuun hakkuumäärien kasvu mahdollistanee myös integroidun aines- ja energiapuun korjuun, jolloin myös energiapuun tarjonta lisääntyisi.

Jotta metsäenergian asemaa vahvistuisi, tarvittaisiin hakkeelle uusia käyttökohteita. Maakunnan alueella on lukuisia julkisia kiinteistöjä, jotka käyttävät lämmitykseen öljyä. Hakelämmitykseen siirtyminen näillä kohteilla merkitsisi usean miljoonan öljylitran korvaamista metsähakkeella. Moni pohjoisen lämpö- ja voimalaitos käyttää polttoaineena turvetta. Turpeen asema riippuu päästökauppajärjestelmästä ja siitä, miten päästöoikeuden hinta tulee kehittymään. Näillä näkymin turpeen poltto tulee vähenemään merkittävästi tulevan kymmenen vuoden aikana. Tämä saattaa merkitä metsähakkeen kysynnän kasvua.

Ilmastopoliittisilla linjauksilla EU:ssa on suuri vaikutus myös bioenergiasektoriin. Euroopan komission on ilmaissut, että EU tulee tarkastelemaan kriittisesti yleisesti määritettyä bioenergian hiilineutraaliutta. Biopolttoaineiden käyttöä EU:ssa on tarkasteltava huolellisesti ja varmistettava, että se mitä biopolttoaineilla tehdään on kestävä. Tietämys biomassan energiankäytön hiilineutraaliudesta on viime vuosina lisääntynyt. Mahdolliset muutokset biomassan hiilineutraaliuteen tulevat käsittelyyn uusiutuvan energian direktiivin uudistuksessa vuosina 2021 tai 2022. Uudistus saattaa vaikeuttaa tuntuvasti Suomen pyrkimyksiä saavuttaa sille kansallisesti ja EU:ssa asetetut ilmastotavoitteet. Tällä voi olla suurikin vaikutus metsäenergian tuotantoon, myös meillä Lapissa.

****

Kirjoittajat
Eero Purontaus
Projektipäällikkö, APPROVE-hanke, Lapin Liitto

Jaakko Repola
Tutkija, Luonnonvarakeskus, Kirjoittaja toimii Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 - ohjelmasta rahoitetussa Arktinen älykäs metsäverkosto -hankkeessa.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto